

JAUME CAMP; UN HOME, UNA IDEA

Si d'una persona sentia una gran complaença, i també una pregona emoció, exposar la seva semblança, aquesta havia de ser, encara que sigui per la força de la inèrcia, la figura físicament venerable i anímicament inalterable d'en Jaume Camp i Lloreda.

Saber interpretar la vida i el tarannà d'en Jaume, no és tan fàcil com al primer cop de vista pugui semblar i penso que la primera cosa que cal fer és poder situar-se al seu temps, evocar la seva època en mig de la enorme desorientació provocada pel resultat d'una lluita fratricida totalment estèril, injusta i evitable. Avui, tants anys després, si en Jaume visqués, la seva llengua i els seus llavis li farien mal al contemplar la feblesa de les il·lusions malmeses, de tota una vida de lluita, perquè el seu país, -que també és el nostre- continua essent tan incomprès com el primer dia.

Es pensava haver ajudat a conquerir l'autèntica personalitat nacional de la nostra terra i d'haver participat decisivament a superar les passions i ambicions destructives, d'haver vençut les pors i les mentides sembrades odiosament pels nostres adversaris i que dissortadament encara sobreviuen en el substratum més recòndit del fanatisme, de la intolerància i de la sensible ignorància de la banda de ponent, i, allò que encara és més punyent, dins l'escenari mateix del que fou el terreny estimat de la seva vida.

La seva màxima inquietud era prendre part directa a tot allò que portés el segell de catalanitat per treballar i fer quelcom per la seguretat de

la llengua, la cultura i la història que constitueixen, com tots ja sabeu, el patrimoni immutable de la personalitat nacional de Catalunya.

Era una preocupació constant, sincera i profunda, perquè les circumstàncies històriques havien col·locat el nostre poble en una nova cruïlla molt difícil i incerta, que s'intuïa podia ser llarga i fosca. Molt fosca.

L'afany d'en Jaume Camp, la seva passió, el seu nervi, era participar directament i col·laborar com fos en la reconstrucció del nostre país, conscient que fou el gran derrotat de la Guerra Civil, i conscient, també, que aquell període es va tancar d'una forma tant injusta i tant violenta, que no es podia tornar a obrir sense adaptar-lo als nous corrents que es fan quasi sempre dintre un món que cerca amb delit la fórmula de viure, no pas amb la feblesa de l'eterna i provocada incomprensió, sinó en la fortitud sorgida d'una entesa entre tots els catalans, d'origen i nouvinguts, en base a horitzons més amplis.

Sovint és bo recordar, o remoure, experiències d'altres èpoques, sobretot si aquestes han estat força mogudes, plenes de motivacions i inquietuds que, si després han resultat profitoses o no, almenys fan sentir el goig i el somriure silenciosos i prudent d'haver pres part directament en tot la pugna que va ser necessària en defensa de les essències de la nostra pàtria.

50 o 60 anys endarrere, els catalans, davant el genocidi cultural que es cometia contra Catalunya, varem haver de dedicar-nos a assegurar la supervivència de la nostra cultura. Catalunya podia desaparèixer com a nació i el "*Finis Cataloniae*" pronosticat per alguns corria el greu perill de convertir-se en realitat.

Durant molt anys, des del 1939, la premsa i tota classe de publicacions en català havien estat foragitades. Les publicacions infantils en català, principalment, varen ser víctimes d'aquella follia infernal. Un element tan quotidià en tot país normal com són les revistes destinades als infants, nos es podien trobar en les prestatgeries de les llibreries.

El règim polític implantat després de la Guerra civil, va aplicar des de l'endemà de l'ocupació de Catalunya el lema encunyat pel general Franco que deia: “*una lengua, un imperio, una espada*”. Fixem-nos que el lema comença exactament dient “*una lengua*”: el disseny d'uniformisme, d'esborrament de diferències lingüístiques i, per tant, la imposició d'un sol vehicle d'expressió és ben palès.

Aquella política va venir imposada a través de la censura, mecanisme d'eficàcia tan contrastada com versàtil era en la seva aplicació; però erràtica o no, la censura tenia un principi bàsic: cap text en català. En aquest punt era d'una severitat total, d'una immobilitat pètria.

Perquè de les publicacions infantils, des del 1939 es promovien valors d'una història d'Espanya unitària i èpica, amb un focus poderós centrat en Castella. També el catolicisme més intransigent orientava les històries contades als infants, els poemes musicals, les cançons de caire tradicional, castellanescs per descomptat. Cap referència a l'existència de llengües diferents.

Cap al 1960, alguna publicació en forma de llibre, de caire religiós o festiu en llengua catalana, havia pogut passar el sedàs de la censura; històries de la *Biblia*, aventures de *Babar*, alguns calendaris... Una tímida obertura dels criterisensors, va deixar, el 1961, a la creació de la primera

revista infantil: *Cavall Fort*, després d'una jugada silenciosa i subtil en què els secretariats diocesans de Solsona i de Vic van servir d'ambaixadors. Poc després la revisteta del seminari solsonenc *L'Infantil* esdevenia també revista oberta.

Havien passat, però, anys de lectura i aprenentatge en castellà, de veure pel·lícules només en castellà. Quin to de llengua, quins continguts lèxics i sintàctics catalans calia emprar per captar el públic juvenil? Es va optar per una llengua conservadora, però vivaç, que paulatinament deixava entrar modismes del català del carrer en aquell moment, neologismes i expressions de nou encuny, de tal manera que d'una banda l'infant s'acostumés a llegir català correcte i de l'altra se sentís identificat amb els personatges i els seus diàlegs. L'escola feu seves aquestes revistes i els avui homes i dones, van tornar a llegir en la seva pròpia llengua. Als quaranta anys d'aquella represa, es bo dedicar-li un profund agraïment i un emocionat aplaudiment.

En Jaume Camp, cal remarcar-ho en aquest moment, tenia la col·lecció completa de *Cavall Fort*, feta amb paciència i, no cal dir, amb gran *carinyo*, fins que les seves forces no van poder més. Avui, aquesta col·lecció, junt amb altres documents d'un gran valor històric, entre el que s'hi inclou, l'entranyable i popular "*Gual Permanent*", estan guardats a la Delegació Comarcal de Granollers, per donació expressa i generosa de la seva germana Ester, extensiu a tots els seus germans, als quals volem agrair aquest gest altruista i d'amor a les lletres catalanes.

Certament, els anys 60 foren molt importants. Com una flaire que penetrava per les escletxes oprimides i incertes dels nostres sentiments, va sorgir una oposició polític-cultural que agrupava des de catòlics insignes

fins a grups propers al marxisme. Va ser en veu molt baixa que es comunicaven les notícies i les angoixes i, també, les actituds de cada moment. Només des de *Radio París*, la *BBC* de Londres o *Radio España Independiente*, emissora comunista, però que també s'escoltava per estar ben informats de tot el que succeïa, i, no cal dir, a través de revistes clandestines procedents, principalment, de França o Mèxic, era possible rebre un suau oratge d'esperança

En aquells anys, la revista montserratina *Serra d'Or* i els Aplecs anuals de Cantonigros, servien amb certa temença, d'orientació i impuls vers els nostres objectius de presència i afirmació catalana. L'Abat Escarré, una personalitat molt controvertida en un principi, a causa de la deformada informació que li trametien els cercles oficials, es va convertir, per fi, en la figura més representativa dels sentiments de la Catalunya d'aquella època. Les seves fermes declaracions sobre la realitat del fet diferencial català, fetes i publicades al diari parisenc *Le Monde*, plantant cara a la mala consciència de la dictadura imperant, causaren sensació a tot Europa. Naturalment, li va costar la destitució i l'exili.

En aquells moments, després de 20 anys de submissió, havia arribat el moment de saber què havíem estat i qui érem si volíem construir un edifici acceptable dins el gran marc de la societat occidental, a la qual pertanyem pels nostres orígens carolingis. Davant el tancament i la tenaç incomprensió, expressament provocada, que prové de la banda de ponent, solament el miratge nord enllà, que digué el poeta, on la llibertat era certa i s'infiltrava dintre nosaltres amb un alè d'enveja i d'enyorança feia fluir, amb obsessiva ànsia, l'anhel de conquerir-la com el do més preuat dels homes i del pobles. Per això la nostra mirada restava confiada vers un horitzó:
EUROPA

I per això també, una conferència molt atrevida pronunciada a Cardedeu l'any 1960 titulada *Naixement i projecció dels Estats Units d'Europa*, rebuda amb gran entusiasme i eufòria, en la qual s'hi exposava la influència i capteniment que hi podia tenir Catalunya, fou perillosament perseguida pels gendarmes del sistema.

Parlar dels EEUU d'Europa aquells anys era un delicte, un pecat de “*lesa pàtria*”, una aventura arriscada. Els mitjans de difusió en parlaven molt poc i amb menyspreu, ocupats com estaven per predicar les glòries infaustes del “*imperio*”. Les informacions calia cercar-les, com ja s'havia dit abans, per viaranys fora del règim imperant. El que avui és normal, en aquella època era agosarat, era, senzillament, la diferència que hi havia entre la dictadura i la democràcia, entre l'estat policia i la llibertat.

La nostre feina pretenia, -i en Jaume Camp n'era un home molt destacat- d'afirmar la nostra catalanitat al bell mig de l'intent vergonyós, contra tota llei humana o divina, de descatalanització, i ens afanyàvem tant com podíem a afirmar i a donar a conèixer l'actualitat del món cultural de la nostra terra que a poc a poc, anava agafant un impuls més important i més encoratjador. La Nova Cançó Catalana, iniciada pels *Setze Jutges*, en Raimon convertit en figura estel·lar, i una rica constel·lació d'actes, passant pel *Se'n va anar*, del Festival de la Cançó Mediterrània, remogueren les entranyes esporuguides del nostre poble i es traduí en una de les manifestacions més serioses i emblemàtiques de resistència i supervivència de la cultura catalana. Totes aquestes manifestacions, van tenir una influència decisiva l'afirmació catalana de les noves generacions i de la gent preocupada per l'esdevenir de l'existència cultural i moral de Catalunya.

Evidentment, aquest objectiu era el que constituïa una aspiració secular, el qual s'hi va contribuir amb una imprudent confiança i esperança, perquè aquesta era una part molt important d'una gran aportació a la pugna per la democràcia i per Catalunya, en una de les èpoques més tristes i més difícils de la seva història. Teníem la convicció que calia conservar les essències de la nostra personalitat, del bagatge que portem damunt i ens ha fet tal com som, amb totes les virtuts i defectes. I calia fer-ho a desgrat de l'eterna i cega incomprensió, adés i ara, perquè creiem que Catalunya, com a nació esperava, i espera encara avui, amb impaciència arribar un dia a viure de forma planera, en la qual la nostra tensió passional, la nostra voluntat de ser, pugui emprar-se a fer de la nostra pàtria un país modèlic, europeu i digne.

Per això, per ser el que som i volíem ser, en aquells anys plens d'angoixa, varem adoptar al principi que la nostra actuació havia de ser i ha de ser, la de convèncer sempre amb l'exemple i la claredat i les conquestes que ens proposàvem obtenir havien de ser més per els nostres mereixements que per les nostres exigències. Així ho propugnava el gran historiador Jaume Vicens Vives. Però els nostres veïns d'aquesta part d'Europa que ens ha tocat viure, posseïts d'uns principis cegament jacobins, no coneixen ni volen conèixer aquest precepte, malgrat que els nous vents d'Europa anaven per altra camí: el camí del retorn els orígens amb el respecte i la fraternitat de tothom. El triomf de la democràcia i el dret havia de restituir els pobles, la seva autenticitat i la seva fisonomia pròpies.

Quan l'any 1957 va signar-se el tractat de Roma per constituir la CEE, amb sis estats, era inimaginable pensar que uns quants anys més tard l'Estat espanyol també en seria membre. Aquell tracta obrí lleugerament

una porta a l'esperança, i els batecs de la nostre ànima sentien ja resplendir, a la llunyania, les primeres llums que anuncien l'albada.

En les recolzades sovint sorprenents de la història, es succeeixen episodis que permeten esclarir els trencacaps que envolcaien els anhels i les aspiracions de les col·lectivitats humanes. Fins fa poc, el nostre país ha fruit el període més llarg de llibertats democràtiques de la seva atribolada història. Una sempiterna societat amb estructures sòcio-econòmiques poc desenvolupades, fortament influïda per un pregon esperit caciquel, havien impedit la germinació d'aquella experiència política inspirada en les essències més pures de la llibertat i la democràcia. Per aquesta causa, tot l'Estat Espanyol i, per tant també Catalunya, no gaudien d'historial ni tradició democràtiques i s'havia fet necessari, i és necessari encara avui, enrobustir i perfeccionar amb voluntat indefugible, l'etapa de llibertats que fins fa poc s'ha viscut, perquè Catalunya pugui consolidar la personalitat que la caracteritza.

Avui, cal tenir en compte que la unitat política i econòmica d'Europa, obliga els seus membres a cedir competències i poder a favor de Brussel·les. Aquesta nova estructuració ofereix una favorable perspectiva des de Catalunya, amb la condició d'impulsar un projecte cultural cada vegada més important per part de la societat, perquè el domini de més cultura i més democràcia, posarà en dubte, com ja s'albira, l'organització d'aquells Estats nacionals instaurats per la violència després de la Revolució Francesa. Aquesta organització ja no és compatible amb els preceptes i aspiracions dels seus propis pobles i, en conseqüència, aquells sectors que constitueixen les classe dominants, cada vegada seran menys capaços de justificat cultural i democràticament, la seva forma de direcció i control.

En Jaume Camp era conscient que calia lluitar també per la democràcia, perquè Catalunya i democràcia formen un binomi integrat per dos conceptes, dos idearis que sempre han de viure junts, perquè si falla la democràcia, per la causa que sigui, Catalunya perd automàticament la seva identitat i es converteix en una simple regió del mapa hispànic.

La vida dels catalans, dels homes i dones d'aquesta terra, és un acte d'afirmació continuada, en la voluntat indefugible i indeformable de voler ser. Una voluntat de la qual no n'es dipositària cap classe ni grup social, és patrimoni de tot el poble i explica els fonaments de la "*Santa Continuitat*" orsiana i de la "*consciència vigilant*" de Ferrater i Mora. Per ella som un poble tant tradicionalista i, al mateix temps, tant innova

No cal dir que en Jaume, un ciutadà del poble, tenia ben assumides aquestes coordenades de la vida catalana, perquè formaven part del seu temperament i perquè coneixia molt bé, no faltaria més, les davallades que ha sofert la nostra terra en el decurs de la seva turmentada història. La visió i l'experiència retrògrada que novament vivia el nostre país, el va impulsar, n'estic molt segur, a ingressar a un partit polític per ideals ben clars i ben determinats.

Estic convençut que aquesta va ser la causa per la qual en Jaume va intervenir en el camp de la política, per tal d'eixamplar la seva actitud en el combat per Catalunya, però no una Catalunya en abstracte, sinó per al país que ha de retornar a la seva plenitud, tant en el terreny de l'experiència econòmica, com en el dels afers de la vida social i espiritual.

Amb en Jaume Camp ens vàrem conèixer cap els anys 1960/1961, com a conseqüència dels actes i espectacles que es feien a Cardedeu, a la sala denominada l'Esbarjo. Amb el títol genèric de *Tribuna* el dia de la inauguració, per continuar amb *Atalaia*, fins que va desaparèixer cap el 1967.

L'orientació que va tenir *Atalaia* va ser purament catalana i democràtica i va ser objecte de persecució política per part de les forces vives i denúncies d'un falangista tronat. Hi van participar les persones més destacades de l'escena catalana d'aquells anys, com J.M. Espinàs, amb els seus Setze Jutges, Els Joglars, Cesc, Miquel Porter, Núria Feliu... En fi, una llarga llista que van honorar aquells actes que van ser seguits per tota la comarca. El 1964, amb la participació d'en Raimon, va donar lloc a la presència d'agents de la policia, en un acte que va resultar apoteòsic.

En aquells es va rebre el valiosíssim ajut d'Òmnium Cultural, sense el qual les actuacions de l'*Atalaia*, no sé pas com ho hauríem fet. Però la història d'*Atalaia* mereix un capítol a part d'una gran importància, i si l'he esmentada ha estat perquè en aquells anys va ser quan ens vàrem conèixer amb en Jaume amb la fraternal companyia d'en Salvador Casanova.

Es pot dir, doncs, que en Jaume, per sobre del nacionalisme i el catalanisme es va considerar català, basat en un sentiment de país concebut el segle XIX i que ha modelat la vida política i social del segle XX.

Però les inquietuds i les pugnes d'en Jaume Camp, es van desenvolupar dintre un clima polític que, més o menys, he intentat explicar ple de nebuloses, desenganys, incerteses i esperances. És un home que, ja de jovenet, potser a partir dels 14 anys, va sentir el neguit pel país i la seva

forma de ser que, com a català -i em contradic amb el que acabo de dir abans- no encaixava amb els seus ideals de joventut, havia de ser, en el país que vivim, forçosament nacionalista.

Perquè si no, com hauria estat possible que, del 1931 al 1936 formés part de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, que va néixer a través d'un article aparegut al diari *El Matí* titulat “*Un viatge de cara als joves*” i que tenia la benedicció i la guia del lema de Torres i Bages “*Catalunya serà cristiana o no serà*”, amb un gran arrelament a tot el país?

Voldria recordar o esmentar, ara i aquí, que també va ser al diari *El Matí* on es va publicar la partida de naixement d'Unió Democràtica de Catalunya, el dia 7 de novembre de 1931, ara farà 70 anys, a través del manifest fundacional que hi va aparèixer.

La Federació de joves cristians de Catalunya va tenir com a primer president el Sr. Fèlix Millet i Maristany, i el 1936 tenia 14.000 afiliats compresos en les edats de 14 a 35 anys. Naturalment, després de la Guerra Civil no va tenir continuïtat. L'administració apostòlica d'aquell temps no ho va permetre.

Entre els assistents hi havia persones que, mes endavant, varen tenir càrrecs de primeríssima importància en el Govern de Catalunya, entre ells un militant que va acabar els seus estudis als EEUU i que al retornar va ingressar a CDC juntament amb alguns altres que van seguir la mateixa destinació. Tots eren, i són, persones excel·lents, molt intel·ligents i que estic convençut que presten molt bon serveis al nostre país. I aquí no es tracta ni del Sr. Coll ni de l'Anton Canyelles, que pel lloc de lideratge que

varen ocupar i per les seves especials atribucions, formarien un capítol apart.

En els primers anys, en cada reunió sempre passava l'encarregat de les finances, tot dient: “*que hi ha res per la 'bacina'?*”, que en lloc de ser una safata de plata o un plat d'aram, per exemple, era una austera i gloriosa barretina.

Voldria remarcar aquí, per la seva transcendència, que el dia 14 de novembre de 1974, -els anys eren durs, però també passaven- amb en Jaume varem ser convocats, amb bastants altres militants d'UDC, a traslladar-nos a Montserrat, entraríemriem a les dependències en grups petits i que ens ens havíem de portar el dinar, perquè la cosa duraria tot el dia.

En Jaume i jo mateix, varem ser els únics militants del Vallès Oriental que hi assistíem. Aquest dia, un diumenge que es va aprofitar que s'hi celebrava el 75è aniversari del F.C. Barcelona, i que per tant hi hauria multitud humana i crits de joia, va ser el de la fundació de Convergència Democràtica de Catalunya. Mentre la gent entrava a la Basílica amb els crits de *Visca el Barça* i cançons annexes, donava la casualitat que Jordi Pujol, l'avui President de la Generalitat, tenia la paraula i com que els crits dels barcelonistes no deixaven escoltar el que explicava, va dir: “*parem uns moments i esperem que el fervor popular acabi d'esbravar-se*”.

Varem ser 144 les persones que varem poder gaudir d'aquell acte històric i gloriós que, amb la transcendència que se li vulgui donar, passarà a formar dels episodis de la Història de Catalunya.

Durant molt anys, amb en Jaume, el dia 9 d'abril, varem assistir al cementiri de Sant Genís dels Agudells, a Barcelona, per recordar la tràgica mort de M. Carrasco i Formiguera, gran català, gran catòlic i humanista convençut que fou afusellat a Burgos el dia 9 d'abril de 1938.

Va morir cridant: *VISCA CATALUNYA LLIURE!*

M. Carrasco i Formiguera, era un nacionalista integral, però no utòpic; tenia el sentit concret de la política, que vol dir la convicció d'uns principis i la visió d'un objectiu a llarg termini, ni que semblessin llunyans, però que calia sembrar.

Cal remarcar, havia dit, que el nacionalisme d'UDC, el respecte a la llibertat i a la dignitat de la persona, la defensa del bé comú, la coherència dels “*nostres actes sempre atemperats a la concòrdia de les idees*”, deia, són bens als quals mai podem renunciar.

M. Carrasco i Formiguera, hauria pogut ser un bon líder, un gran líder, amb gran ressonància entre el poble.

Després de la guerra, les seves despulles varen ser traslladades a l'esmentat cementiri, on un nombrós grup de militants i simpatitzants d'UDC anava a retre-l'hi homenatge i recordança. Actualment, i des d'aquest any 2001, les seves restes reposen al Cementiri de Montjuïc, juntament amb altres patriotes, al costat de les tombes dels presidents Macià i Companys.

El taller d'en Jaume Camp, al restaurar-se la democràcia i convocar-se les primeres eleccions legislatives el 15 de juny de 1977, es va

transformar en la caserna general d'UDC, que es presentava en coalició amb el nom d'Unió del Centre i la Democràcia Cristiana de Catalunya, coalició que en tot Espanya va obtenir només dos diputats, entre ells l'Anton Canyelles.

El seu taller es va omplir de material electoral que, junt amb uns quants militants, gent de bona fe i posseïda d'un gran esperit altruista i d'amor a Catalunya i a la llibertat, es van dedicar a ensobrar, classificar i distribuir pòsters i cartells i preparar el porta a porta, base molt important perquè el missatge arribés directament a la major part d'electors. Va ser una feina molt feixuga, però molt efectiva en totes les conteses electorals. En Jaume i jo mateix, ens varem encarregar de fer el porta a porta pel Passeig de la Muntanya, que varem fer en moltes ocasions i altres carrers. Ens varem revestir de valor i varem anar pis per pis. Val a dir, que tothom ens va rebre molt amablement, inclúsiu els que no simpatitzaven amb la nostra causa.

Era un treballador incansable i sempre estava a punt per fer el que calgués, amb la voluntat innata dels homes que quan fan una feina la fan ben feta. Era la seva forma de ser, tan personal i d'un comportament tan senzill, com ho era en la seva tasca professional, perquè en el fons era un menestral de cap a peus, ja que sentia una autèntica veneració pel valor de la responsabilitat.

Un dia al matí, al passar pel seu taller per canviar impressions, i mirar d'arreglar el món a la nostra manera, li vaig dir, com se sol dir moltes vegades: *“Bon dia, ciutadà!”*. *“Oh, bé...”*, em va contestar, *“Això de ciutadà és un privilegi reial del 1232, atorgat a certa gent de Barcelona, amb unes prerrogatives especials com ara exempció d'impostos, viure a*

Barcelona, tenir-hi casa i viure dels recursos propis entre d'altres coses. Però també tenia obligacions, com per exemple anar a la guerra quan calgués, el manteniment de l'edifici de la casa reial, entre d'altres avantatges i inconvenients que seria llarg d'explicar. Cap allà el segle XIV es concedia el títol de ciutadà honrat que era específic de l'estament ciutadà, paral·lelament a la de burgès honrat”.

Perquè ciutadà, ciutadà no se'n pot ser de qualsevol manera. Em va donar una petita lliçó d'història.

Quan portava el cotxe, en Jaume corria molt, anava molt de pressa. Una vegada, anant a Sant Miquel de Cuixà, a la Catalunya Nord, per assistir al concert que feia el mestre Pau Casals, amb motiu del seu 90è aniversari de l'exili, sempre ens deixava enrere i l'havíem d'advertir pel risc que oferia córrer tant per carreteres no gaire bones i amb gran quantitat de revolts.

Per cert, un cop acabat aquest concert, en el qual anava acompanyat de la meva esposa, a tots tres, és a dir amb en Camp, varem tenir el privilegi de ser rebuts per l'Abat Escarré un brevíssim moment, perquè estava ja malalt i exiliat, però va ser el temps suficient per saludar-lo molt cordialment, a la qual cosa, varem ser correspostos amb el mateix afecte.

Un dia, millor dit, una nit anàvem en Jaume, en Pere -el seu germà- i jo mateix a plantar propaganda electoral cap a Parets, Lliçà de Munt, Lliçà d'Avall i Sta. Eulàlia de Ronçana, en fi per aquells verals quan, de sobte, va veure una paret que no hi havia cap paper enganxat, i va frenar la furgoneta en sec. Els dos bidons de cola que portava darrera la furgoneta es van tombar. En Pere va quedar assentat dintre la bassa de cola del terra, que ja

sortia pels voltants de la furgoneta. En Pere, amb la cola enganxada per tot el cos, va sortir de la furgoneta i, amb la veu dolça i fleumàtica que el caracteritza va dir: “*Jaume no corris tant, mira com he quedat*”, tot expulsant-se la cola. I en Jaume, geniüt com era, li contesta: “*la culpa és teva que sempre bades*”. Va continuar una petita discussió que em feia trencar de riure, perquè en el fons era una “*discussió*” informal entre dos germans que s'estimaven de debò.

En Jaume havia format part de l'Assemblea de Catalunya des del seu començament, en representació d'UDC. L'Assemblea de Catalunya reunia tots els partits polític amb caràcter unitari i va ser l'organisme més gran de l'oposició antifranquista des del 1939 i va ser creada per iniciativa de la Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya i sota l'impuls bàsic del PSUC, MSM, FNC, PSAN i UDC.

La seva fundació va tenir lloc a l'Església de Sant Agustí de Barcelona el dia 7 de novembre de 1971 i l'acord es va fer a l'entorn de quatre reivindicacions:

Llibertat, Autonomia, restabliment de l'Estatut de 1932 i coordinació amb les forces democràtiques dels altres pobles de l'Estat.

Les reunions a Granollers les fèiem a la Parròquia, i s'hi van anar sumant CCOO, UGT, USO, Unió de Pagesos, etc.

L'homenatge va donar pas a les Festes populars de Cultura Pompeu Fabra, els dies 6 i 7 de novembre de 1971, que van significar el renaixement de la Comissió Fabra, que agrupava totes les entitats de Granollers i va ser l'encarregada d'organitzar, entre 1972 i 1987, les Festes

de Primavera. L'any 1978, l'Ajuntament va cedir a precari el casal de l'antiga Mútua del Carme, del carrer de Santa Elisabet a la Comissió Fabra. El març de 1979, l'edifici va ser inaugurat amb el nom de Casal Pompeu Fabra, del qual en Jaume en va ser el principal promotor.

El setembre de 1977, Òmnium Cultural, va fer una entrada al registre de l'Ajuntament demanant la col·locació de les plaques dels guals en català. Al costat de la seva pròpia placa, va aparèixer un article de *La Comarca al Dia* sota el títol “*Gual permanent*”, signat per Jaume Camp. Aquest fet, juntament amb la circumstància que la primera placa en català s'instal·lés a la porta del seu taller, cap a finals dels anys 40, situat a la plaça Maluquer i Salvador, li va atorgar el sobrenom amigable de “*Gual permanent*”.

L'obra d'en Jaume Camp -diu Martí Sunyol, el seu immediat antecessor a la presidència d'Òmnium-, no està escrita en cap llibre, ni la podríem resseguir filmada, ni la trobarem explicada en cap memorial, però, en canvi, igualment com la pluja lenta i beneficiosa que fertilitza la terra, la trobarem en el rastre de moltes persones que saben llegir i escriure en català, que coneixen la geografia i la història de Catalunya, que han après a estimar el seu país gràcies al mestratge -tothora discret- de la seva manera de fer, allunyada de qualsevol grandiloqüència o ganes de figurar.

Vull recordar-lo -continua Martí Sunyol- en el minúscul i rònc despatx del seu taller (on hi figurà el seu primer i entranyable “*Gual permanent*” en plena dictadura). Des de l'entrada vèieu, a través d'un vidre mig entelat, uns cabells blancs. Us hi atansàveu i us paràveu a a la petita porta. Inclinat sobre un pilot de papers mig desordenats, en Jaume treballava i, de moment ni us veia. Després, en adonar-s'en, us feia seure en una cadira després de retirar-ne més paper (programes culturals, proclames

polítiques, llistes de noms o telèfons, cartes, factures, trossos de diari amb articles interessants, etc.). De tot podia haver-hi. ¡Que n'era d'entranyable! Ben aviat la conversa era un enfilall de feines i iniciatives culturals.

Sempre humil, però ferm com una roca, l'actitud i parlar d'en Jaume tenia d'esperança qualsevol neguit i d'acció, qualsevol il·lusió. Militant polític que defensà sempre amb vehemència la democràcia i la justícia, va morir sabent que podia fer més coses encara. Sabia, però, que Catalunya vivia i anava endavant gràcies a homes abnegats i fidels com ell.

Mentrestant, l'Autonomia de Catalunya es va esllanguint i les demandes històriques encara no s'han aconseguit. La inversió pública continua estant molt per sota dels recursos captats per l'Estat en territori català. Així mateix mentre no se satisfà la justa petició que la única llengua oficial de Catalunya sigui el català, caldria una acció política perquè, amb relació a l'Estat espanyol, els catalanoparlants tinguessin els mateixos drets lingüístics per acabar amb els prejudicis ancestrals, ignoràncies inconscients i antipaties funestes.

Un bon pas endavant en aquest sentit seria que els partits nacionals catalans es comportessin com a tals i busquessin l'interès de la nació i no del partit, en un acte de solidaritat que deixés de banda l'ofuscació de les passions polítiques.

Des del decret de “*Nova Planta*” fins a l'*Oda a la Pàtria* de Bonaventura Carles Aribau -l'agost de 1833- per assenyalar-ho d'una manera simple dintre dues fites significatives, hi ha un període llarg i fosc de Catalunya pel que fa als valors culturals. El país va ser tractat amb

duresa extraordinària, perquè la màquina central uniformista va funcionar eficaçment.

Catalunya anava perdent allò que era ben seu i que no ho havia pas robat a Castella. Cada dia s'afegia mes cendra sobre les brases, però el caliu no es va esmorteir, i així es van entreveure la Decadència que una dia o altre havia de finir, amb el començament de la Renaixença.

A Sant Antoni Maria Claret, se li atribueix aquella advertència als predicadors castellanitzants: “*Aneu predicant en castellà i les ànimes es condemnen en català*”, que si no és advertència comprovada és més que versemblant.

Segons un article aparegut al diari *Avui* del dia 24 de febrer passat, titulat “*Ens preocupa*”, es troba a les aules un important -i no és pas anecdòtic— nombre de nois i noies que no s'expressen en català. Són alumnes que tenen competència escrita, comprenen i s'expressen en català escrit quan se'ls demana, però, en canvi, mostren grans dificultats d'expressió oral i, en alguns casos, fins i tot de comprensió oral. Eviten, d'una forma espontània, l'us oral del català.

És ben segur que en Jaume estaria profundament preocupat i irritat per la incertesa actual de la llengua i per l'esforç que s'ha fet durant els darrers anys, però sobretot durant la dictadura, per consolidar-la definitivament i, de cop i volta fa néixer la impressió que tot ha estat fruit d'una mal *tempsada*. Què se n'ha fet d'aquells sentiments? Què ha passat amb aquell compromís ètic amb la nostra terra? S'ha perdut l'esperit de la Renaixença iniciat com un moviment romàntic en la dècada de 1830-1840? Farà falta, com ja he insinuat fa poc, una nova Renaixença per al segle

XXI? Sabrà la nostra societat actuar amb l'energia que els temps actuals reclamen i guanyar-se el lloc que en el futur li correspon?

Els Jocs Florals del segle XIX van afavorir la creixença del corrent catalanista. Als discursos presidencials d'aquelles Festes i en moltes de les composicions dels poetes, es podien trobar els rudiments de les reivindicacions patriòtiques que més endavant varen donar el seu fruit.

Gràcies al nou ús de la llengua pròpia, la literatura catalana va prendre una esplèndida volada, que contrastava amb la fosca baixesa dels temps de submissió provincial.

Sí, certament estic convençut, i en Jaume Camp també ho estaria, que la crisi dels sistemes de valors truca les portes de les grans tradicions culturals i religioses i convida a buscar nous fonaments per a la sensibilitat ètica, que aconsella exercir responsabilitats comunes sobre la base del diàleg.

Per això fora indispensable a Espanya algú amb l'autoritat moral que va tenir, en el seu moment, Menéndez y Pelayo, que va fer el discurs de manteniment dels Jocs Florals del 1888, en llengua catalana i els quals va ser elegida reina de la festa la Reina Regent Maria Cristina. En aquella festa resultà premiada la poesia de mossèn Collell "*Sacramental*" on hi havia versos famosos que em guardaré prou ara, de recitar.

El desplegament de la ciència i la tecnologia obre perspectives que han de ser utilitzades a favor de la qualitat de vida humana i no per perfeccionar els sistemes de dominació.

Per altra part la fragmentació de la llengua catalana, resultat de les diverses polítiques aplicades pels governs de territoris distints, és un dels perills més greus que amenacen la seva vitalitat i la seva supervivència.

Perquè si a Catalunya s'aplica una política lingüística, i al País Valencià, les Illes o Andorra, per esmentar alguns casos, es treballa amb altres criteris, la necessitat de definir i portar a la pràctica programes conjunts, sembla òbvia.

En les qüestions lingüístiques ha de prevaldre el criteri científic abans que el polític i els governs respectius han de mantenir una actitud de respecte i fins i tot d'activa defensa d'allò que constitueix un riquíssim patrimoni cultural comú als habitants de diversos territoris i una de les senyals fonamentals de la seva identitat.

Catalunya es troba avui, al començament del tercer mil·lenni, en una circumstància cabdal de la seva existència. Per dir-ho en una frase potser grandiloqüent, però no fal·laç, Catalunya es juga en aquest començament de segle, l'ésser o el no ésser. És cert que tenim en el substrat interior col·lectiu, com a sòlida fonamentació, una història de mil anys. La consideració d'un mil·lenni de vida significa una injecció d'optimisme i un increment de la confiança col·lectiva. Però en la vida dels pobles mai no hi ha res d'assegurat, perquè ningú els pot garantir la pervivència. Més aviat se l'han d'anar guanyant dia a dia, amb una constància incansable.

Per això, en certes circumstàncies històriques, i aquest començament de segle pot ser-ne una, cal que ens fem una pregunta radicalment sincera. ¿És veritat que Catalunya, avui, té prou consistència, prou pes específic com per considerar-se a si mateixa, sense enganys ni ficcions, que és una

autèntica nació en l'aspecte cultural? Aquesta és la qüestió clau. No n'hi ha prou a esgrimir les glòries del passat ni els títols honorífics que hem adquirit a través de la història. S'HA DE SEGUIR ESTANT VIU, ARA.

Avui, la cultura catalana es debat en un procés llarg i complex de recuperació d'una identitat malmesa des de fora, però també des de dintre, i ensopega amb múltiples obstacles. Tot i que els enormes contingents de persones procedents d'altres indrets de l'Estat, immigrades durant les quatre dècades del franquisme, estan socialment integrades a Catalunya, no es pot dir que, en la seva majoria, hagin assumit un projecte específicament català.

Perquè la nacionalitat cultural sigui del tot operativa, s'ha de fer l'esforç d'encomanar la convicció i el compromís a altres capes de la societat catalana que, per negligència o per impossibilitat social, s'han quedat al marge d'aquest projecte comunitari que és consolidar i potenciar el país, a partir de les seves arrels culturals mil·lenàries. Ningú no en pot quedar al marge, i tothom hi és convidat. No hi fa res que a Catalunya hi hagi aquest percentatge elevadíssim del que Francesc Candel, fa trenta anys, anomenà “*altres catalans*”. Aquest catalans ja no són “*altres*”, perquè els seus fills ja són d'aquí i tots són ciutadans de Catalunya de ple dret. I, a més, compten amb el fet que la terra on vivim posseís una força de captació indescriptible, una energia d'atracció indescriptible. El pensador bàltic Walter Schubart, assegura que les forces de la terra són més constants, mentre que les de la sang, com tot allò que és viu, estan sotmeses a la llei de l'envelliment.

En Jaume Camp, com a bon professor de català, era un home molt meticulós i precís, fins a l'exageració. En aquells anys, en mig de les

tenebres, quan algú havia de fer un treball en català i no s'en sortia, sempre tenia un recurs: “*en Jaume Camp m'ho arreglarà*”. En Jaume, aleshores, se sentia més que satisfet, es trobava pletòric, per poder fer un favor i, sobretot, perquè feia un acte de patriotisme.

Potser, segur, m'he allargat més del compte i encara m'hauré deixat coses i n'hauré dit que no feien el cas, però us demano perdó al dir que he fet el que he pogut per dur a terme una “*conferència*”, amb un contingut mes aviat impropï per ser digne de l'homenatge que aquests dies se li tributa. Com que era un home amb molta claredat d'idees i molt acurat, em retrauria coses que puguin semblar que no valen la pena. Però no podria tenir en compte que, en la llunyania del temps, les actituds, les vivències, fets, esperances i il·lusions, es contemplen amb una visió més serena, mes realista. Quan penso, ara, amb la trajectòria d'en Jaume, m'imposa una mica perquè al seu costat em veig molt poca cosa, malgrat les enrabiades i el sofriments interiors de les hores del combat, perquè sentíem, a voltes, un optimisme incert, somniat tantes vegades i que va tardar tant en fer-se realitat, que quan va arribar, ho va fer amb la feblesa d'un malalt que ha de passar una llarga convalescència.

Però ell, tant primmirat amb els afers i alts-i-baixos de la nostra llengua, que mimava amb tota la seva ànima, veia i patia i ara hi patiria encara més, en veure com era covardament maltractada i polititzada per alguns sectors amb finalitats innobles, li hauria costat un esforç infinit a fer-s'en càrrec i poder-ho pair amb serenitat.

Demà es donarà el nom d'un carrer, aquest tram d'aquí al costat que és el lloc on tenia el seu taller i el seu inoblidable “*Gual permanent*”, per perpetuar la seva memòria amb la major dignitat. Ja he dit que en Jaume va

ser president, simultàniament, de la delegació local d'UDC i de la Delegació Comarcal de Granollers d'Òmnium Cultural.

En Jaume va lluitar perquè la consciència popular fos prou forta, perquè aquella sobirania interior, aquella sobirania de l'esperit que ens garanteix la cultura, sigués capaç d'obtenir la seva crist·lització en el camp de la política, que aspirava, i aspirem encara, sigui motiu d'acceptació i respecte per part dels altres pobles. A través d'Òmnium Cultural i UDC, volia aprofundir en la cultura per reforçar la seva política.

Òmnium Cultural, també ha instituït, d'acord amb la seva germana Ester i família, un Premi que va a enriquir els que ja es fan, amb el nom de Premi Jaume Camp de Sociolingüística Catalana, i que s'ha inclòs en la Festa de les Lletres Catalanes del Vallès Oriental, que aquest any se celebrarà el dia 23 de novembre.

En Jaume va morir el dia 15 de desembre de 1993. L'endemà, a l'hora del seu comiat, algú ple de dolor per la pèrdua d'un amic i company, li va dedicar la següent poesia de Miquel Martí i Pol.

*No em sedueix cap atzarós futur
ni el riu d'aigües incertes del present
no m'empeny endavant. Em vull ingenu
de tan subtil, per poder seure a l'ombra
de l'arbre vell de la memòria. A poc a poc
destriaré figues i presències,
buidors i esclats, albares i captards,
per perfilar el tosc retrat de mi
que algú potser recordarà amb afecte.*

El nom d'un carrer i un premi literari, constitueixen l'eix del record dels seus amics, tants amics, i el pagament, si això és possible, de la penyora que va comportar haver pogut gaudir de la seva amistat. Seria do poder escoltar, quan algú preguntí: *qui era, que va fer en Jaume Camp i Lloreda, que porta el nom d'aquest carrer.*

Doncs, mireu:

Era amic dels amics i de tothom, un home de paraula, un militant de base que va lluitar amb fermesa i honestedat per Catalunya, la Democràcia i la Llibertat, els ideals de la seva vida, uns ideals d'una profunda i noble bellesa.

MOLTES GRÀCIES...

Ramon Casanova i Tresserras

Nota: Aquest text és una conferència que va exposar el mateix Ramon Casanova el dijous 10 de maig de 2001 a la Biblioteca Can Pedrals, i que va formar part dels actes d'inauguració del carrer Jaume Camp, al costat de la mateixa biblioteca de Granollers, que va ser inaugurat l'endemà mateix, el divendres 11 de maig de 2001 en un acte presidit pel President del Parlament de Catalunya, Joan Rigol, i que va consistir en la descoberta de la placa del carrer, juntament amb diferents actes, com un recital de poesia, una interpretació d'Els Segadors per la cobla Ciutat de Granollers i una sardana de germanor. L'acte es va concloure amb un sopar d'homenatge a la Fonda Europa.

JAUME CAMP I LLOREDA (Parlament a l'hora del sopar d'homenatge)

Molt Honorable senyor President del Parlament de Catalunya.

Il·lustríssim senyor Alcalde-President de l'Ajuntament de Granollers.

Senyors regidors, senyores i senyors, bona nit i gràcies a tots per haver vingut.

Avui hem assistit a una jornada històrica, perquè s'ha culminat els procés, llargament elaborat, de la concessió d'un carrer de la nostra ciutat al que va ser President d'UDC i d'Òmnium Cultural, durant molts anys, anys difícils i temps d'incertesa, Jaume Camp i Lloreda. També va ser regidor del nostre Ajuntament.

La consecució d'aquest carrer, gràcies a les gestions formulades per persones d'UDC, concretament els regidors Xavier Quincoces i Miquel Mas, i tota la Junta Rectora d'Òmnium Cultural, han dut a terme una tasca preparada feia temps, que va estar molt ben acollida per l'Ajuntament en ple de la nostra ciutat, particularment en la figura del seu Alcalde senyor Josep Pujadas i, es pot dir, per totes les persones que el coneixien com a home, com a ensenyant de català en temps incerts i com a defensor i lluitador per la llibertat de la nostra terra.

En Jaume, era un home humil, però ferm com una roca i la seva actitud i el seu parlar, tenia d'esperança qualsevol neguit i qualsevol projecte. Va ser un militant polític de base, que va defensar sempre amb vehemència, la democràcia i la justícia, perquè sabia que aquests principis són indispensables per assegurar la personalitat nacional de Catalunya.

Avui és un plaer celebrar la inauguració del carrer que ja porta el seu nom. Un carrer amb un nom premonitori, -carrer de la Constància, mai més ben dit- on estava ubicat el seu taller i on, des de finals dels anys 1940, ja s'hi va col·locar la placa de “*Gual permanent*”, nom totalment desconegut i provocador, en aquells anys tant difícils. Per això, i per una circumstància al·legòrica, el domicili d'en Jaume també se'l coneixia amb el nom amigable –i tant- de “*Gual permanent*”.

No cal dir que, el carrer Jaume Camp i Lloreda, serà testimoni de la lluita exemplar que es va dur a terme a la nostra ciutat i on s'hi treballava amb el millor afany, per explicar i ensenyar la realitat del nostre país en aquella època.

En Jaume, amb una absència total de tot afany de profit personal, va lluitar perquè la consciència popular fos prou forta, pensant que aquella sobirania de l'esperit que ens garanteix la cultura, sigués capaç d'obtenir la seva crist·lització en el camp de la política. Per això, a través d'Òmnium Cultural i d'UDC, volia aprofundir la vessant cultural per reforçar la vessant política.

En aquests moments, la flaire de la intolerància envers casa nostra és fa notar amb desmesura, i faran falta grans dosis de serenitat i d'intel·ligència per contrarestar els seus efectes, i serà del tot necessari trobar nous fonaments que permetin exercir les responsabilitats que calguin sobre la base del diàleg.

MOLTES GRÀCIES...

Ramon Casanova i Tresserras